

S. Sayısı : 181

Yüzde beş faizli Hazine tahvilleri ihracına dair olan kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/88)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 682, 6/2880

9 - XII . 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 26 . XI . 1946 tarihinde Büyük Millet Meclisine sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim,

Başbakan

R. Peker

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısının gerekçesi

Yüzde beş faizli Hazine tahvilleri ihracına mütedair olan 4060 sayılı Kanunun birinci maddesi gereğince, memleketimizde çalışan imtiyazlı ortaklıklar ile bankalar, 2999 sayılı Bankalar Kanunu mucibince, Ticaret Kanununa tevfikan ayırmak mecburiyetinde buldukları kanuni yedek akçalarının tamamını ve Bankalar ayrıca muayyen müddetler sonunda tanzim ettikleri hesap hulâsalarında gösterdikleri mevduatın % 20 sine muadil munzam bir miktarını ve sâfi kârlarından muhtemel zarar karşılığı olarak ayıracakları yüzde beşleri ve aynı kanunun 2 nci maddesi gereğince, umumi ve mülhak bütçe ile idare edilen dairelerle hususi idare ve belediyelere ve sermayesi bunlar tarafından temin olunan mütedavil sermayeli teşekküllere ve 3659 sayılı Kanuna tâbi müesseselerle imtiyazlı ortaklıklara ait Tekâüt sandıkları ve tekaüt ve yardım sandıkları normal tediyelerinin dışında kalan fazla paralarını yüzde beş faizli Hazine tahvillerine ve bu tahviller basılınca ya kadar yine % 5 faizli mevduat bonolarına yatırmakta idiler.

Aynı kanunun 3 ncu maddesi bu tahvil veya bonoların ihraç haddinin, işin göstereceği lüzuma göre ayarlanması esasını kabul ettiğinden, bu kanunla ihdas olunan tahviller için bir ihraç limiti tanınmamış bulunmakta idi. Diğer taraftan bu tip tahviller için kanunda itfa müddeti ve yıllık itfa taksiti miktarı tasrih edilmemiş olması bu tahvil veya bonoların ifade ettiği borca dalgalı bir borç mahiyeti vermekte ve 186 küsur milyon liralık bu dalgalı borcun Devlet hesapları arasında yer alması Hazine için esaslı bir mahzur teşkil eylemekte idi.

Buna mukabil Bankaların munzam mevduat karşılığının, diğer teşekküllerin ayırdıkları çeşitli ihtiyatların ve tekaüt ve yardım sandıklarına ait fazla paraların Devlet tahvillerine yatırılması suretiyle nemalandırılması, hem teminat ve hem faiz bakımından bu müesseselere ehemmiyetli avantajlar temin etmesine rağmen, uzun vâdeli Devlet tahvillerine bugün % 6 faiz verildiği halde, bu tip tahvillere % 5 faiz verilmesi, banka ve diğer teşekküller için aleyhte bir vaziyet yaratmakta idi.

Bu kanun tasarısı ile söz konusunu teşkil eden karşılıkların bundan böyle dalgalı bir boreu temsil ve ifade eden tahviller veya kısa vâdeli Hazine bonoları yerine uzun vâdeli Devlet tahvillerine yatırılmasının hem Devlet maliyesi ve hem de bu idarelerin menfatı bakımından yerinde ve faydalı bir tedbir olacağı düşünülmüştür.

Tasarıya göre 4060 sayılı Kanuna müsteniden ihraç edilmiş olup halep tedavülde bulunan mevduat bonoları aynı miktarda ve 4938 sayılı kalkınma İstikrazı Kanununun 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 nci maddelerinde yazılı şartlar dâhilinde çıkarılacak 1947 Hazine tahvilleri ile mübadele edilecek ve banka, ortaklık ve diğer teşekküller bundan böyle ayıracakları karşılıkları Devlet tahvillerine yatıracaklardır.

2794 sayılı Kanunla amortisman sandığı tahvil piyasasının nâzımlığını deruhde etmiş bulunduğundan, mezkûr sandık menkul kıymetler piyasasında gerekli müdahaleler yapmak suretiyle, anılan teşekküllerin tahvil taleplerini lüzum görüldüğü takdirde tammen karşıyabileceği gibi, bu tahvillerin aynı müesseseler tarafından satışa arzında da bunları ihraç fiyatları üzerinden mübayaaya suretiyle, spekülâtif mahiyetteki fiyat yükseliş ve düşüşlerini önliyecektir.

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ticaret Komisyonu

Esas No. 1/88

Karar No. 11

27 . I . 1946

Yüksek Başkanlığa

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 21 . IV . 1946 gününde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılıp Başbakanlığın 9 Aralık günü 71 - 682, 6/2880 sayılı yazısıyla gelip komisyonumuza havale edilen kanun tasarısı Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de bulundurulurak komisyonumuzda incelendi.

Temsileiler tarafından verilen açıklama ve gerekçede bildirilen hususlar gözönüne alınarak yapılan teklifin banka ve ortaklar faydasına aynı zamanda büyük bir miktara balığ olduğu anlaşılan bu yedek akçaların dalgalı borçlar arasında yer almasını Hazine içinde mahzur teş-

kil etmesi bakımından dahi yerinde görülerek tasarının aynen kabulüyle havalesi gereğince Maliye Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek makamınıza sunulmasına karar verilmiştir.

Ticaret Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Seyhan	Ankara	Niğde
<i>K. Gülek</i>	<i>A. Çubukcu</i>	<i>H. Ulusoy</i>
Eskişehir	İçel	Kars
İmzada bulunmadı	<i>H. Atalay</i>	<i>A. Sürmen</i>
Kayseri	Kırklareli	Trabzon
İmzada bulunmadı	<i>Ş. Ödül</i>	<i>A. R. Işıl</i>
Trabzon	Van	Yozgad
<i>M. Yarımbyık</i>	<i>M. Koçak</i>	<i>Z. Arkant</i>

Maliye Komisyonu raporu*T. B. M. M.**Maliye Komisyonu**Esas No. 1/88**Karar No. 16**11 . II . 1947***Yüksek Başkanlığa**

4060 sayılı Kanunun bir ve dördüncü maddelerinin değiştirilmesine ve buna ayrıca geçici bir madde eklenmesine dair Maliye Bakanlığınca hazırlanan, Bakanlar Kurulunun 26 . XI . 1946 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısıyla gerekçesi, Ticaret Komisyonunun bu husus hakkındaki raporiyle birlikte Komisyonumuza havale olunmakla okunup görüşüldü.

4060 numaralı Kanun hükümlerine göre, Banka ve Şirketlerin 2999 numaralı Kanunun 26, 31 ve 45 nci maddeleri mucibince ayırmakla mükellef oldukları karşılık ve ihtiyatların tamamı ile, Genel ve Katma Bütçeli dairelere, Özel İdare ve Belediyelere ve sermayesi bunlar tarafından temin olunan mütedavil sermayeli teşekküllere ve 3659 numaralı Kanuna tâbi müesseselere ve imtiyazlı şirketlere ait yardım ve tekaüt sandıklarının normal masraflarından artan miktarlarının, Hazine Tahvillerine ve Mevduat Bonolarına yaptırılması mecburi kılınmış işe de, bu tahvil ve bonoların ne miktarları ve ne de itfa şekilleri tâyin ve tesbit edilmemiştir.

Bu durumlarıyla dalgalı bir borç sayılması gereken ve miktarları 186 küsur milyona ulaşan bu tahvil ve bonoların biran önce istikrarlı bir

borç haline getirilmesi lüzumuna Komisyonumuz da kaani olmuş ve bunların 4938 numaralı Kanunun 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 nci maddelerinde yazılı şartlar dâhilinde çıkarılacak 1947 Hazine Tahvilleriyle değiştirilmesi muvafık görülmüştür.

Hükümet tasarısının 1 nci maddesi Komisyonumuzda iki ayrı madde olarak tanzim olunmuş fakat maddenin esas hükümlerine dokunulmamıştır. 2 nci maddenin numarası 3 olarak değiştirilmiş ve kaldırılan maddelerin numarasını gösteren bu maddeden, hükmü kaldırılmamış olan, birinci madde çıkarılmıştır. Geçici madde ile 4 ve 5 nci maddeler Hükümet tasarısının aynı olarak kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna verilerek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip
İzmir	Samsun	Urfa
Ş. Adalan	R. Işitan	V. Gerger
Çankırı	Kastamonu	Konya
R. Dolunay	H. Çelen	S. Çumralı
Tekirdağ		Tokad
Z. E. Cezaroğlu		C. Kovalı

Bütçe Komisyonu raporu*T. B. M. M.**Bütçe Komisyonu**Esas No. 1/88**Karar No. 92**3 . VI . 1947***Yüksek Başkanlığa**

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 9 . XII . 1946 tarihli ve 6/2880 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Ticaret ve Maliye Komisyonları raporlarıyla birlikte Komisyonumuza verilmekle

Maliye Bakanlığı Müsteşarı hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

4060 sayılı Kanun hükümlerine göre;

Şirketler, Ticaret Kanunu gereğince ayırmağa mecbur oldukları ihtiyat akçelerini bankalar, 2999 sayılı Kanun gereğince yine ayırmağa mecbur ol-

dukaları karşılık ve ihtiyat akçelerini; 4060 sayılı Kanunun ikinci maddesinde yazılı Tekaüt sandıkları veya Tekaüt ve Yardım Sandıkları, aynı maddede belirtilen fazla paraların; 4060 sayılı Kanuna göre çıkarılacak % 5 faizli Hazine tahvillerine ve bu tahviller çıkıncaya kadar da % 5 faizli mevduat bonolarına yatırıma mecburdurlar.

Bu tahvil veya bonoların ihraç edilecek miktarının tahdit edilmemiş olması ve itfa müddeti ile yıllık itfa taksit miktarı da tasrih olunması bu tahvil ve bonoların ifade ettiği borca dalgah bir borç mahiyeti vermekte ve bunların faiz miktarının uzun vâdeli Devlet tahvillerinin bugün % 6 olan faiz miktarından az ve banka ve diğer teşekküller için aleyhte bir vaziyet yaratmakta olması sebeplerine dayanılarak, bu kanun tasarınn Hükümetçe hazırlandığı, tasarı gerekşinden ve Komisyonunda Hükümte adna yapılan açıklamalardan anlaşılmiştir.

Ticaret Komisyonu, tasarıyı Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul etmiş, Maliye Komisyonu da şekilde bir değişiklik yapmak suretiyle tasarıyı uygun bulmuştur.

Tasarının Komisyonumuzda görüşülmesi sırasında, takriben 210 milyon lirayı bulmuş olan bu paraların, Hazinesinin dalgah borçları arasında görünmesinin teşkil edeceği mahzurlar gözönünde tutularak, bu paralar mukabilinde Devletin iç istikraz tahvillerinin bulundurulması esas itibariyle Komisyonumuzca da kabul edilerek, maddelerin konuşulmasına geçilmiştir.

Maddelerin konuşulmasında, Maliye Komisyonunca kabul edilen proje esas tutulmuştur.

Birinci maddede; cüzdanda bulundurulacak Devlet iç borçlanma tahvillerinin hangi çeşit ve tertipten olacağını, bunları bulunduracak olanların serbestçe seğebileceği yolunda bir hükümün maddeye konması teklif edilmiş ise de, metin mutlak şekilde Devlet iç borçlanma tahvili bulunduracağını ifade etmekte olmasına ve bu ifade her çeşit ve tertip tahvili kapsayacağına göre, tahvil bulunduracak olunan Devlet iç borçlanma tahvillerinden istediğini bulundurmak hakkına malik olacağı tabii görülmüş ve bunun ayrıca açıklanmasına lüzum görülmemiştir.

Birinci maddede; vuzuhu sağlamak üzere ifade değişikliği yapmıştır.

İkinci maddeye; karşılık ve ihtiyatların

azalması ve çoğalması halinde tahvillerin mükellefler ve Hazine için bir zararı mucip olmuycak şekilde alınıp satılmasını sağlamak üzere bazı hükümler konulmuştur.

Bu hükümler:

I. — Altı aylık hesap özetlerine göre veya fevkalâde hallerde tahvillerin azalması gerektiğinde bunları dilediği şekilde elden çıkarmakta serbest olması, ancak fevkalâde hallerin vukuunda tahvillerin azatılması için Maliye Bakanlığının izninin alınması,

II. — Tahvil tedariki mecburiyetinde olanların satın alacakları tahviller ile elden çıkarmaya haklı olacakları tahvillerin Amortisman sandığı tarafından aynı esas ve şartlar dairesinde alınıp satılması yalnız Borsa dışından alınacak tahvillerin borsa fiyatını geçmemesi, esaslarında hulasa edilebilir.

Madde 3. : Maliye Komisyonunun 3 ncü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

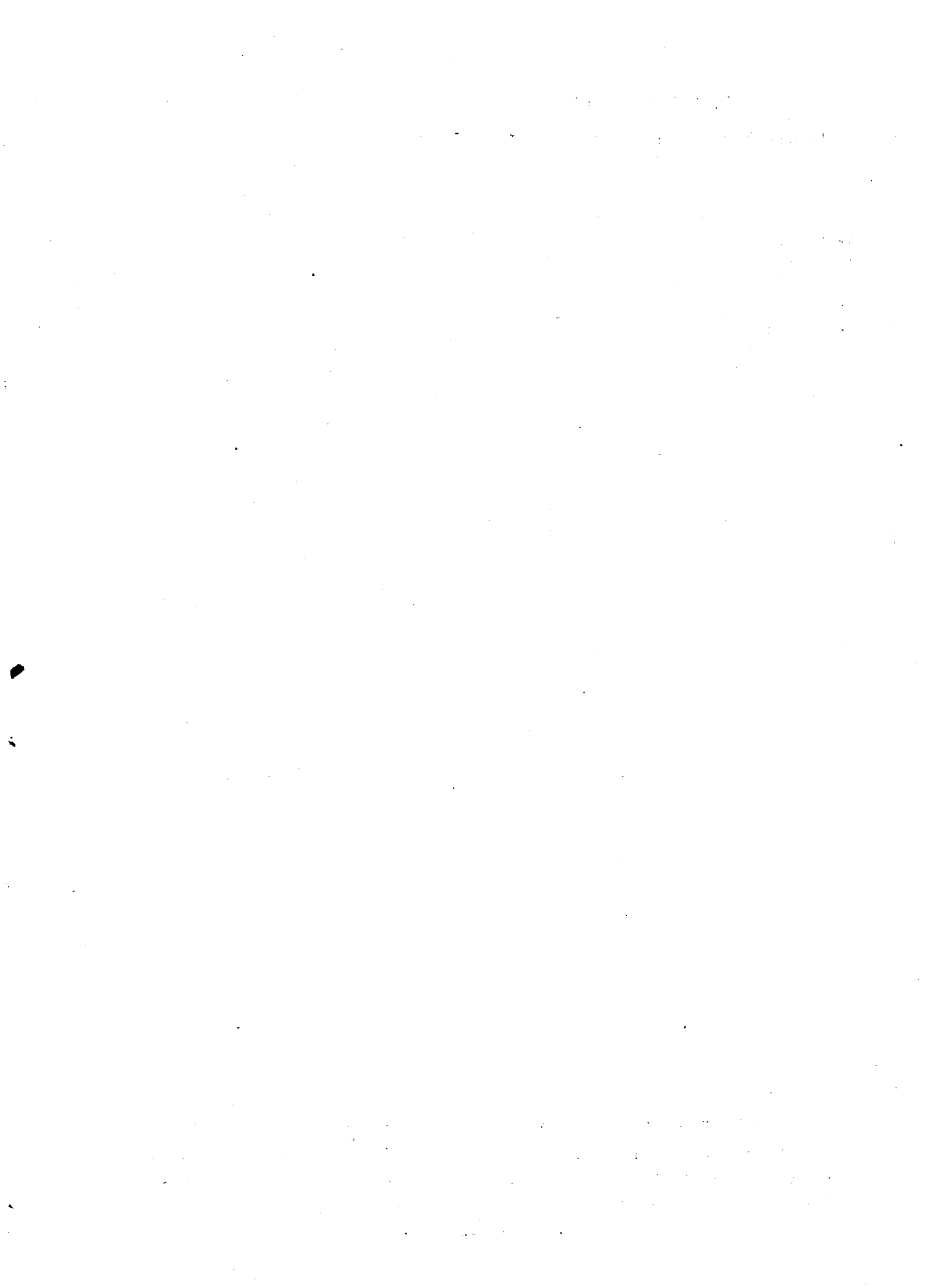
Geçici Madde : 4938 sayılı Kalkınma İstikraz Kanununda yazılı şartlarla birlikte yıllık faiz itfa süresi, ihraç fiyatının da Kalkınma İstikraz tahvillerinin aynı olması tasrih edilmiştir.

Çıkarılacak tahvillerin miktarı üzerinde yapılan incelemeler sonunda bu miktarın 250 milyon liralık olması uygun görülmüş ve muvakkat maddeye buna göre hüküm konmuştur.

Diğer maddeler aynıyle kabul edilmiştir.

Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Edirne <i>M. N. Gündüzalp</i>	Başkan V. <i>Afyon K.</i>	Sözcü İzmir <i>M. Birsal</i>
Kâtip Ankara <i>F. Öymen</i>	<i>Afyon K.</i> <i>M. Aşkar</i>	Ankara <i>N. C. Akkerman</i>
Ankara <i>C. Gölet</i>	Aydın <i>R. Alpman</i>	Balıkesir <i>E. Altan</i>
Bursa <i>S. T. Arsal</i>	Bursa <i>F. Bük</i>	Diyarbakır <i>V. Dicleli</i>
Eskişehir <i>A. Potuoğlu</i>	İzmir <i>S. Dikmen</i>	Kastamonu <i>M. Akalın</i>
Kuşehir <i>S. Torgut</i>	Kocaeli <i>İ. R. Aksal</i>	Mardin <i>R. Ertan</i>
Niğde <i>R. Gürsoy</i>	 <i>M. A. Yörüker</i>	Samsun <i>Urfa</i>
Tokad <i>R. A. Sevengil</i>	 <i>E. Tekeli</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı

MADDE 1. — 4060 sayılı Kanunun birinci ve dördüncü maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

« Madde 1. — Banka ve ortaklıklar 2999 sayılı Kanunun 26, 31 ve 45 nei maddeleri gereğince ayırmaya mecbur oldukları karşılık ve ihtiyatlar mukabilinde senedat cüzdanlarında Devlet dahilî istikraz tahvili bulundurmamakla ödevlidirler.

Madde 4. — Birinci ve ikinci maddeler gereğince Devlet dahilî istikraz tahvillerine yatırılacak mebalîğ Aralık ve Haziran aylarına ait hesap hulâsalarının gösterdiği miktarlar üzerinden hesaplanır 100 liradan aşağı kesirler nazara alınmayabilir. ».

MADDE 2. — Aynı kanunun 1, 3, 5, 6, 7 nei maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — 4060 sayılı Kanunun muvakkat üçüncü maddesi gereğince Banka ve Ortaklıklarla Tekaüt Sandıkları ve Tekaüt ve

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4060 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı

MADDE 1. — 4060 sayılı Kanunun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Banka ve ortaklıklar 2999 sayılı Kanunun 26, 31 ve 45 nei maddeleri gereğince ayırmaya mecbur oldukları karşılık ve ihtiyatlar mukabilinde senedat cüzdanlarında Devlet Dahilî İstikraz Tahvili bulundurmamakla ödevlidirler.

MADDE 2. — Aynı Kanunun dördüncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

Birinci ve ikinci maddeler gereğince Devlet Dahilî İstikraz Tahvillerine yatırılacak mebalîğ Aralık ve Haziran aylarına ait hesap hulâsalarının gösterdiği miktarlar üzerinden hesaplanır. 100 liradan aşağı kesirler nazara alınmayabilir.

MADDE 3. — Aynı Kanunun 3, 5, 6 ve 7 nei maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — 4060 sayılı Kanunun muvakkat üçüncü maddesi gereğince Banka ve ortaklıklarla Tekaüt Sandıkları ve Tekaüt ve

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Yüzde beş faizli Hazine Tahvilleri İhracına dair olan Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 2 . VI . 1941 tarihli ve 4060 sayılı Kanunun (1) nei maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bankalar 2999 sayılı Kanunun 26 ve 31 ve ortaklıklar, Ticaret Kanununun 462 nei maddesi gereğince ayırmaya mecbur oldukları karşılık ve ihtiyatlar mukabilinde senedat cüzdanlarında Devlet iç istikraz tahvilleri bulundurmamakla ödevlidirler.

MADDE 2. — Aynı Kanunun dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Birinci ve ikinci maddeler gereğince Devlet iç istikraz tahvillerine yatırılacak paralar Haziran ve Aralık ayları sonlarında yapılacak altı aylık hesap özetlerinin gösterdiği miktarlar üzerinden hesaplanır. Yüz liradan aşağı kesirler hesaba katılmaz.

Geçen fıkradaki altı aylık hesap özetlerine göre veya Maliye Bakanlığının izni alınarak olağanüstü sebeplere dayanılmak suretiyle tahvillerin azaltılması gerektiği hallerde, sahipleri, bu tahvilleri piyasaya satmakta ve dilediği şekilde elden çıkarmakta serbesttir. Sahipleri istediği takdirde sözü geçen tahviller, ihraç bedeline işlemiş faizin ilâvesiyle elde edilecek kıymet üzerinden Amortisman Sandığına derhal satın alınır.

Altı aylık hesap özetlerine göre yeniden tahvil satın alınması gereken hallerde, ilgililer bunları hesap özetlerinin ilişkin buldukları süreleri kovalıyan üç ay içinde Borsadan veya dilediği yerlerden tedarik edebileceği gibi Amortisman Sandığı da ihraç bedeline işlemiş faizinin ilâvesiyle elde edilecek kıymet üzerinden ihtiyaç miktarında Devlet iç istikraz tahvili satmaya mecburdur.

Borsa dışında yapılacak alımlar borsa fiyatını geçemez.

MADDE 3. — Maliye Komisyonunun 3 neü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 4060 sayılı Kanunun geçici 3 neü maddesi gereğince banka ve ortaklıklarla Emekli Sandıklarına veya Emekli ve

Hü.

Yardım Sandıklarına verilmiş bulunan yüzde beş faizli Hazine bonoları, 4938 sayılı Kalkınma İstikrazı Kanununun 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ne maddelerinde yazılı şartlar dahilinde çıkarılacak 1947 Hazine tahvilleriyle değiştirilir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>R. Peker</i>	Devlet Bakanı Başb. Yardımcısı <i>M. Ökmen</i>
Devlet Bakanı <i>M. A. Renda</i>	Adalet Bakanı <i>Ş. Devrin</i>
Millî Savunma Bakanı <i>C. C. Toydemir</i>	İçişleri Bakanı <i>Ş. Sökmensüer</i>
Dışişleri Bakanı <i>H. Saka</i>	Maliye Bakanı <i>H. N. Keşmir</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>Reşat Ş. Siner</i>	Bayındırlık Bakanı
Ekonomi Bakanı <i>T. B. Balta</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. B. Uz</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>T. Coşkan</i>	Tarım Bakanı <i>F. Kurdoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Ş. Koçak</i>	Ticaret Bakanı <i>A. İnan</i>
Çalışma Bakanı <i>Dr. S. İrmak</i>	

Mal. K.

Yardım Sandıklarına verilmiş bulunan yüzde beş faizli Hazine bonoları, 4938 sayılı Kalkınma İstikrazı Kanununun 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ne maddelerinde yazılı şartlar dâhilinde çıkarılacak 1947 Hazine Tahvilleriyle değiştirilir.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.